

Nr 813

Av herr **Jacobsson** i Tobo, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 119, angående riktlinjer för utbyggande av universitet och högskolor m. m.

I sitt sjätte betänkande framlade universitetsutredningen förslag om att utbildning för civilekonomexamen skulle införas vid universiteten i Uppsala och Lund. I sin proposition nr 119 angående riktlinjer för utbyggande av universiteten och högskolorna m. m. upptar emellertid Kungl. Maj:ts universitetsutredningens förslag endast vad beträffar universitetet i Lund, medan civilekonomutbildning icke föreslås införd vid Uppsala universitet. Icke heller göres i propositionen något direkt principuttalande till förmån för en framtida förläggning till universitetet i Uppsala av civilekonomutbildning.

Som skäl för sitt ställningstagande, i vad avser begränsningen till ett av de två äldre statsuniversiteten, anför departementschefen att bristen på kompetenta lärare i ämnet företagsekonomi för närvarande synes göra det orealistiskt att räkna med att nu kunna påbörja civilekonomutbildning vid mer än ytterligare ett lärosäte. Som skäl för att valet därvid bör falla på Lund anföres dels avnämarsidans remissyttranden, dels det intresse för saken, som visats från Lunds universitets sida. Medan det större konsistoriet i Lund i särskild skrivelse vänt sig emot universitetskanslerns avstyrkande i fråga om ekonomutbildning vid universiteten, har historisk-filosofiska sektionen i Uppsala icke ansett sig kunna tillstyrka att principbeslut nu fattas om att civilekonomutbildning anordnas vid de två universiteten.

Mycket starka skäl talar emellertid enligt min mening till förmån för att ekonomutbildning i framtiden anordnas såväl vid universitetet i Uppsala som vid universitetet i Lund. Detta synes även vara departementschefens mening, då han nämligen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet framhåller, att civilekonomutbildningens kapacitet bör ökas genom att sådan utbildning anordnas vid "ytterligare minst ett lärosäte", men att "en i och för sig önskvärd ytterligare utbyggnad" utöver den i Lund föreslagna synes bära "anstå något".

Det starkaste skälet härför synes vara bristen på kompetenta lärare i ämnet företagsekonomi. Jag är även för min del fullt medveten om de svårigheter, som den föreliggande bristsituationen i personellt hänseende erbjuder. Även universitetsutredningen framhöll i sitt betänkande, att den var klar över att lärarbristen i ämnet företagsekonomi kunde nödvändiggöra en begränsning av det föreslagna utbyggnadsprogrammet på så sätt, att

ekonomutbildningen komme att igångsättas vid det ena universitetet tidigare än vid det andra. En sådan begränsning synes även mig kunna vara motive-rad, men jag vill ifrågasätta, huruvida icke *ett nu fattat principbeslut* om införande av ekonomutbildning även vid Uppsala universitet skulle vara ägnat att i hög grad stimulera till forskarrekrutering och forskning inom företagsekonomiens fält och därigenom medverka till att bristen på kompetenta lärarkrafter i detta ämne häves tidigare än eljest skulle bli fallet.

Skälen för ett principbeslut om ekonomutbildning i Uppsala är väsentligen två. Dels måste det från den studerande ungdomens synpunkt vara mindre rimligt att civilekonomexamen skall kunna avläggas i Stockholm, Göteborg och Lund men icke i Uppsala; dels är en ekonomutbildning förlagd till Uppsala från näringslivets synpunkt mycket starkt motiverad både av arbetsmarknadsskäl och av näringslivets säkerligen allt starkare behov av kontakt med en livaktig och omfattande företagsekonomisk forskning.

Inför den hotande situationen på humanisternas arbetsmarknad synes det vara angeläget att stora ansträngningar göres att erbjuda ungdomen ett större antal utbildningsplatser inom sådana utbildningslinjer, som leder till verksamhet inom andra än de rent humanistiska yrkena. Näringslivets framtida behov av personal med civilekonomutbildning bedömes allmänt vara mycket stort, och det synes därför särskilt motiverat att genom en utbyggnad av just ekonomutbildningens kapacitet söka ernå en önskvärd avledning av tillströmningen till humanistisk ämneslärarutbildning. Icke minst måste detta argument tala till förmån för anordnande av ekonomutbildning vid Uppsala universitet, vars humanistiska fakultet för närvarande torde hysa cirka 40 % av samtliga studerande humanister.

I detta sammanhang vill jag även framhålla, att det i universitetsutredningens betänkande redovisade materialet rörande näringslivets lokalisering och studenternas tendenser i fråga om valet av studieort ger vid handen, att den så att säga naturliga fördelningen av utbildningsplatserna skulle vara en fördelning med cirka 45 % i Lunda- och Göteborgsregionerna och återstående cirka 55 % i Uppsala-Stockholms(-Umeå)-regionen. Den i Kungl. Maj:ts proposition angivna fördelningen i fråga om utbildningsplatser för civilekonomutbildning innebär däremot en helt annan fördelning — 58 % av utbildningsplatserna i Lund och Göteborg mot endast 42 % i Stockholm.

Beträffande så näringslivets intresse för en civilekonomutbildning förlagd till Uppsala vill jag framhålla, att ett stort antal av de i propositionen redovisade remissyttrandena utan reservationer tillstyrkt universitetsutredningens förslag om anordnande av sådan utbildning vid båda de äldre statsuniversiteterna. Detta gäller yttrandena från arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelsen i Uppsala, Kooperativa förbundet, LO, TCO, SACO, SFS, Svenska civilekonomföreningen, Sveriges socialdemokratiska studentförbund, Östergötlands och Södermanlands handelskammare samt handelskammaren i Gävle. Ej heller handelskammaren i Göteborg synes ha haft

något att invända mot utredningens förslag i denna del. Även Arbetsgivareföreningen, Industriförbundet, Exportföreningen och Bankföreningen, vilka med hänsyn till lärarfrågan förordar att man till en början anordnar civilekonomutbildning endast vid ett av universiteten, har i principfrågan uttalat sig i positiv riktning, och de har därutöver lämnat öppet, huruvida ekonomutbildning först bör införas i Lund eller i Uppsala. Endast universitetskanslern, filosofiska fakulteten i Göteborg, historisk-filosofiska sektionen i Uppsala och lärarrådet vid handelshögskolan i Göteborg synes ha uttalat sig direkt negativt i avseende på förslaget om införande av ekonomutbildning i Uppsala; de tre förstnämnda av dessa remissinstanser har därvid uttalat sig i samma riktning även beträffande civilekonomutbildning i Lund.

Man kan sålunda konstatera, att en stor majoritet av remissinstanserna uttalat sitt stöd för utredningens förslag om ekonomutbildning vid universiteten. Vissa av yttrandena förordar visserligen, att man till en början nöjer sig med ett av universiteten, och några av dessa yttranden utpekar därvid Lund som den av de båda universitetsstäderna, som bör komma i första hand. Men endast ett fåtal och däribland ingen av de organisationer, som kan sägas föra avnämningens talan, har uttalat sig emot förslaget.

Vad så särskilt beträffar den historiskt-filosofiska sektionens i Uppsala yttrande, till vilket universitetskanslern anslutit sig, vill jag understryka, att sektionen närmast vänder sig mot "en standardiserad ekonomutbildning" men däremot uttalar sig positivt till förmån för en mera förutsättningslös utredning rörande näringslivets behov av personal med företagsekonomisk skolning. Ett stöd för denna synpunkt finner departementschefen i överstyrelsens för yrkesutbildning påpekande att det för tillgodoseende av behovet av lärare för yrkesutbildningen på främst gymnasienivå skulle vara värdefullt med en utvidgad, företagsekonomiskt inriktad men till sin utformning varierad universitetsutbildning.

För min del vill jag ingalunda förneka värdet av att yrkesöverstyrelsens uppslag blir föremål för närmare överväganden i positiv anda. Detta utsluter emellertid icke enligt min mening, att en med handelshögskolornas utbildning likvärdig civilekonomutbildning kommer till stånd även i Uppsala.

I detta sammanhang vill jag icke underlåta att påpeka, att nya utbildningsformer, framför allt nya examina, erfarenhetsmässigt visat sig ha svårt att "slå igenom" både bland arbetsgivarna och hos ungdomen. Det synes mig därför vara all anledning att taga fasta på universitetsutredningens förslag att en med handelshögskolornas utbildning likvärdig *civilekonom*-utbildning införas vid universiteten. Därmed är icke sagt, och det torde ej heller ha varit utredningens mening, att denna utbildning skulle bli "standardiserad" i den meningen, att varje avvikelse i fråga om kursinnehåll och studiegång från de båda handelshögskolornas nu tillämpade (och för övrigt

ingalunda helt lika) utbildning skulle vara förbjuden. Tvärtom måste det här som i fråga om all annan akademisk utbildning, som finnes anordnad vid mer än ett lärosäte i riket, vara av det största värde att utbildningens innehåll inom ramen för examensstadgans bestämmelser varieras med hänsyn till bl. a. vederbörande lärares forskningsinriktning och lärosätets resurser i fråga om representation för betydelsefulla randämnen. Speciellt då det gäller en civilekonomutbildning anordnad inom ramen för ett fullständigt universitet, måste variationsmöjligheterna i sist antydda hänseende bli särskilt goda.

Under hänvisning till det ovan sagda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 119 i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla sin principiella anslutning till universitetsutredningens förslag om anordnande av civilekonomutbildning även vid universitetet i Uppsala.

Stockholm den 3 maj 1960

Edvin Jacobsson

i Tobo